

Gyebnár Gyuláné
Pénzügyi jog

A követelménymodul megnevezése:
Vállalatgazdálkodási feladatok

A követelménymodul száma: 1997-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-007-55

PÉNZÜGYI JOG ALAPFOGALMAI

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Vállalat pénzügyi szakügyintézőjeként naponta találkozik olyan helyzetekkel, viszonyokkal, mely kapcsolatos az állami költségvetési kapcsolatokkal, (adózás, járulékok...), pénzügyintézetekkel, egyéb központi szervvel, hatóságokkal. Határidőben, megfelelő formában kell a feladatait teljesítenie. Joggal várja el a cég, hogy a jogszabályoknak megfelelően járjon el. Hibás, késedelmes teljesítések esetén nagy összegű pénzbírságot róhatnak ki a vállalatra. Nem hivatkozhat arra, hogy nem ismerte az adott jogszabályt. Naponta kell használnia egész sorukat, kiemelten a pénzügyi joghoz tartozókat.

Discere non est vitiosum, sed ignorare.–Cato /Nem a tanulás a szégyen, hanem a tudatlanság/

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Melyek ezek a jogszabályok? Nyugdíjbiztosítási és munkaügyi törvények egészségbiztosítási,- családi és szociális,- számviteli jogszabályok. Nemzetközi számviteli, Magyar Számviteli Standard Testület, és a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság előírásai. Az adózás rendjéről szóló jogszabályok, vám- és jövedéki törvények, ÁFA, személyi jövedelemadó (SZJA), EVA, EKHO, Társasági adójogszabályok. Regisztrációs, gépjármű és illeték adójogszabályok.

A jogszabályok a szabályozó szervezetek a pénzügyi rendszer szereplői és szervezetei számára magatartás normákat, kötelező eljárás rendeket, tiltásokat, működési feltételeket írnak elő. A pénzügyi rendszerben zajló tevékenységek szabályozásában nem kizárólagosan kormányzati szervezetek vesznek részt, hanem egyre nagyobb szerepe van a nemzetközi szintű előírásoknak, valamint, a szakmai érdekképviseleteknek, könyvvizsgálói kamaráknak, bankszövetségeknek, vagy nemzetközi szinten a Bázeli Bizottságnak. A monetáris hatóság sajátos helyet foglal el e szervezetek között, hiszen jogi felhatalmazása mellett a „bankok bankjaként” jogilag nem kikényszeríthető tekintélye is van.

A pénzügyi jog: az állam pénz és vagyongazdálkodásának szabályrendszere.

A pénzügyi rendszer szervezeti formáit (bankrendszer, pénzügyi igazgatás stb.) és az abban létrejövő viszonyokat határozza meg.

Önálló jogág, a közjog része, alkotmányos alapokon nyugszik.

A gazdasági-és pénzügyi politika által meghatározott feladatok teljesülése érdekében, a *pénzügyi alaprendszerek* intézményein keresztül pénzügyi viszonyokkal szabályozza:

- a megtermelt jövedelem centralizálását és elosztását,
- a gazdálkodó szervezetek pénzgazdálkodását,
- a monetáris- és deviza politika területeit
- meghatározott jogalanyok pénzügyi jogi kötelezettségeit.

Pénzügyi viszonyok: *olyan gazdasági viszonyok, amelyek az állami feladatok, végrehajtásához szükséges pénzügyi feltételeket biztosítják.*

Pénzügyi alaprendszer: *azon pénztömeg, ami meghatározott szervek tulajdonában van, illetve azok rendelkezésére áll.*

A pénzügyi jog: szabályozza az alaprendszerek szerkezetét, és meghatározza a pénzkészletek felett rendelkezők jogait és kötelezettségeit is.

Pénzügyi alaprendszer csoportosítása:

1. Államháztartási alaprendszer melynek részei a központi költségvetési alap, önkormányzatok költségvetési alapjai, a társadalombiztosítási pénzalapok és az elkülönített állami pénzalapok
2. Vállalkozások alaprendszerei tartalmazzák a jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokat
3. Pénzügyintézeti alaprendszer, vagy bankalaprendszerbe tartoznak a magyar és külföldi természetes, valamint egyes jogi személyek, (a bankokat a vállalkozási alaprendszerbe is be lehetne sorolni).

Pénzügyi jog politika:

Az állami politika azon része, amely a pénzügyi jogra vonatkozik. Meghatározza az alkalmazandó jogrendet, a pénzügyi jogalkalmazás általános szempontjait, a közpénzügyi viszonyok alapján megvalósuló redisztribúció céljait, eszközeit és arányait. Figyelembe vesz környezetvédelmi, kulturális, szociálpolitikai és demográfiai motívumokat is.

Célok és eszközök összessége.

Döntési folyamat eredménye. Pl. a fiskális döntések a parlament, a pártok, az önkormányzatok, lobbyk és néha a közvélemény közreműködésével jönnek létre a döntési folyamat sokszoros visszacsatolása után.

A pénzügyi jog elvárásai, hogy biztosítania kell a jogfejlődés folyamatosságát, az anyagi és eljárásjog összhangját, egységes jogi fogalmakat és az állampolgári jogok tiszteletben tartását. A magyar jogpolitika elvárása a pénzügyi jogalkotás erősítése több olyan törvénnyel, melyek zártak és csak kivételesen kapcsolódnak hozzájuk végrehajtási rendeletek.

Pénzügyi jog törvényi, rendeleti és önkormányzati szinten szabályozott jogviszonyok összessége, amely az állam, gazdasági,- és pénzügyi politikai céljainak megvalósítása érdekében funkcionál.

A jogforrások rendszere:

Országgyűlés törvényeket alkot. Ezen kívül,

rendeletalkotási joga van:

a pénzügyminiszternek

- az államháztartási szférában, valamint
- szabályozhatja a központi költségvetés bankszámlarendjét
- pénzellátási rendszert a közbevételek tekintetében.

a kormánynak

- alapítványok, társadalmi szervezetek, egyházak gazdasági tevékenységét szabályozhatja
- jogi iránymutatás keretében irányelveket bocsáthat ki
- jogszabályokat elvi állásfoglalásokban értelmezhet

a MNB,-és az Állami Bankfelügyelet elnökének:

- monetáris irányítási jogkörrel rendelkezik
- határozathozatali és utasítási jogkörrel rendelkezik

Önkormányzatok képviselő testülete

Helyi ügyekben rendeletet alkot, határozatokat hoz, pl. helyi adó

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Ismerkedjen meg a pénzügyi jogi irányítás aktualitásaival!

Ismereteinek bővítéséhez használja az internet portáljait! Első lépésben az országgyűlés összetételét, a kormány összetételét tekintse át, majd a pénzügyi irányítás szakembereivel ismerkedjen meg!

Köztársasági elnök neve _____

kinevezése szól _____

Miniszterelnök elnök neve _____

kinevezése szól _____

1. ábra. Felelősök

A pénzügyekért felelős miniszter neve _____

kinevezése szól _____

a tárca megnevezése _____

A gazdaságot irányító miniszter neve _____

kinevezése szól _____

a tárca megnevezése, rövidítése _____

A Magyar Nemzeti Bank elnöke _____

kinevezése szól _____

Országgyűlés összetétele, képviselők száma _____

_____

**2. Vonjon le következtetést a Köztársasági elnök, a Miniszterelnök és a MNB jogállásáról!
Mire lehet következtetni a beiktatások dátumából?**

_____

_____

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. 1. Feladat

Pénzügyi jog fogalma, csoportosítása

_____

_____

_____

1. 2. Feladat

Pénzügyi alaprendszer fogalma, csoportosítása

_____

_____

_____

1. 3. Feladat

Kiknek van rendeletalkotási joga?

_____

_____

_____

_____

MEGOLDÁSOK

1. 1. Feladat

A pénzügyi jog: az állam pénz és vagyongazdálkodásának szabályrendszere. A pénzügyi jog: szabályozza az alaprendszerek szerkezetét, és meghatározza a pénzkészletek felett rendelkezők jogait és kötelezettségeit is.

Közpénzügyi jog: ide tartozik az adó-, vám-, illeték-, jövedéki jog, magánpénzügyek: bank és devizajog.

1. 2. Feladat

Pénzügyi alaprendszer: azon pénztömeg, ami meghatározott szervek tulajdonában van, illetve azok rendelkezésére áll.

Pénzügyi alaprendszer csoportosítása: Államháztartási alaprendszer, Vállalkozások alaprendszerei, Pénzügyintézeti alaprendszer, vagy Bankalaprendszer

1. 3. Feladat

A pénzügyminiszternek, a kormánynak, a MNB elnökének, az Állami Bankfelügyelet elnökének, Önkormányzatok képviselő testületének

A KÖZPÉNZÜGYEK ALAPFOGALMAI

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Pénzügyi szakemberként gyakran találkozik olyan ügyféllel, aki az egyes jogi kifejezések tartalmát nem ismeri, felvilágosítást kér. Megpróbál közérthetően, pontosan fogalmazni.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A **pénzügyi jog** első megközelítésben a *közpénzügyekkel foglalkozik*. Ismerjük meg fogalmait, jelentésük tartalmát!

- A közpénzügyi viszonyok jellemzői, hogy – csak állami beavatkozással jönnek létre a pénzmozgással járó folyamatok, pl. adó,- illeték,- vámfizetés, költségvetési kiutalás.
- – A közpénzügyek a közszükségletek kielégítéséhez forrást teremtenek, szabályozzák ezek felhasználásának feltételrendszerét.

A közszükségletek

Közszükségletek a *közfeladatok finanszírozásával vagy a közjavak felhasználásával elégíthetők ki, olyan szükségletek, amelyek nem, vagy nem csupán piaci elveken működnek.*

- A közfeladatok finanszírozása: – piaci alapon
- a közösségi szükségleteket közszükségletekkel nem piaci alapon,
- biztosítási elven, azaz a szolgáltatás igénybevevőinek veszélyközössége útján történik

Finanszírozás módja szerint:

- saját intézmények útján
- közbeszerzések révén
- nonprofit szervezetekkel

A közfeladatok finanszírozása jóval tágabb körre terjed ki, mint az állami feladatoké, hiszen szabályozza az önkormányzatok, köztisztviselők működésének pénzügyi feltételeit is.

“Az államháztartás körébe tartozó állami feladatot az állam

- *részben vagy egészben a költségvetési szerveken keresztül látja el vagy,*

- *ellátásának pénzügyi fedezetét részben vagy egészben közvetlenül vagy közvetve biztosítja.* (Államháztartási tv 9. §)

Az állami feladatok tartalmát és követelményeit külön törvények írják elő. Az állam által szervezett szükségletek meghatározása, illetve, hogy mi is minősül közfeladatnak az államháztartás alapkérdése, erősen függ az időszak politikai döntéshozatalától /pl. tv működtetése, parkok létesítése/.

A közjavak: *azon eszközök és szolgáltatások összessége, amellyel a közszükségeket elégítik ki.*

A közjavak csoportosítása:

- rivalizáló közjavak esetén a közszolgáltatás igénybevétele csökkenti mások fogyasztási esélyeit, pl. könyvtári szolgáltatások, közösségi közlekedés
- tiszta közjavak azok a javak, melyek mennyisége a fogyasztás után is azonos mennyiségben áll rendelkezésünkre (pl. tájékoztató táblák, mint szolgáltatás).

Az állami feladatvállalás szerint is csoportosíthatjuk a közjavakat:

- másképp nem fedezhető szükségletek pl. honvédelem
- szolgáltatás igénybevevőinek köre nem határozható meg, ezért nem ismert, hogy mik lennének a terveik pl. környezetvédelem, árvízvédelmi feladatok
- szokásos közfeladatok pl. közoktatás, amelyek általában alkotmányos alapjogokhoz kötődnek
- állam általi gazdasági szerepvállalás, melyet a polgárok érdekei vagy az ország nemzetközi kötelezettségvállalása indokolják

A politikai döntéstől függően tekinthetjük pl. a rádiót, színházat közösségi feladatnak, amikor közpénzekből finanszírozzák, vagy működtethetik az elért bevételekből is. Az állam, gazdaságba való beavatkozásainak gyakori céljai a gazdaságélénkítés, a tulajdoni szerkezet befolyásolása, területfejlesztés, árbefolyásolás pl. hatósági árak. Az ezekkel járó támogatások általában torzítják a piaci versenyt

Az állam gazdasági szerepvállalásának jellege:

Allokáció: a közfeladatok ellátásához szükséges források megszerzése és felhasználása.

Redisztribúció: a reálszférában kialakult jövedelemarányok módosítása, újraelosztása.

Stabilizáció: konjunktúrális ingadozások kiegyenlítése, pl. munkanélküliség infláció, kezelése.

Ezek a feladatok a fiskális és a monetáris politika céljai között is megtalálhatók, érvényesülnek az egész pénzügyi politikában.

Közpénzügyek: *pénzmozgással járó kapcsolatok (általában pénzügyi viszony alatt is ugyanez értendő)*

A pénzügyi jog csoportosítása a közpénzek szerint

közpénzügyi jog: ide tartozik az adó-, vám-, illeték-, jövedéki jog,

magánpénzügyek: bank és devizajog.

A két csoport közös jellemzői, hogy heterogén viszonyokat szabályoznak, amelyek közvetlenül nem áruviszonyok, hanem közpénzügyi intézményekkel kapcsolatosak.

A közpénzügyek jellemzői:

A pénzeszközök mozgását a közhatalommal rendelkező testületek szabályozzák, a közfeladatok ellátása, közszükségletek kielégítése, vagy más célok pl. gazdaságélénkítés érdekében.

A GDP, GNP jelentős részének központosítása, a központosított eszközöknek az Államháztartás alrendszerén keresztül történő újraelosztása pénzügyi politikai döntéseken múlik, ahogy az állami cselekvés feltételei, eszközei és tárgyai is.

Közpénzügyek fajtái:

a, *közbevételek* – ezek finanszírozzák a közkiadásokat

b, *közkiadások* javak, szolgáltatások, transzferkiadások (pl. nyugdíj), államadósságügy

A közpénzügyek rendszert alkotnak, ennek a pénzügyi rendszernek négy alrendszere van,

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Az alrendszereket pénzügyi tanulmányaiból jól ismeri. Tekintse át! Sorolja fel az államháztartás alrendszereit, és néhány mondattal jellemezze tartalmukat!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

A következő feladatokra próbáljon meg tömören, pontosan és konkrétan válaszolni!

2. 1. Feladat

Közzükségletek fogalma

---

2. 2. Feladat

Közjavak fogalma, finanszírozásuk csoportosítása

---

2. 3. Feladat

Közjavak csoportosítása az állami feladatvállalás szerint!

MEGOLDÁSOK

2. 1. Feladat

Közzükségletek a közfeladatok finanszírozásával vagy a közjavak felhasználásával elégíthetők ki, olyan szükségletek, amelyek nem, vagy nem csupán piaci elveken működnek.

2. 2. Feladat

A közjavak: azon eszközök és szolgáltatások összessége, amellyel a közzükségeket elégítik ki.

Finanszírozás módja szerint:

- saját intézmények útján
- közbeszerzések révén

nonprofit szervezetekkel

3.A PÉNZÜGYI JOG POZITÍV JOG SZERINTI FELOSZTÁSA

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Munkája során naponta találkozik a pénzügyi–politikai döntések következményeivel. A makrogazdaság irányításával kapcsolatos jogszabályokat gyakran használja. Ismernie kell a szerkezetüket, a jogszabályalkotás menetét.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Tekintsük át a pénzügyjog pozitív jog szerinti csoportosítását, ismerkedjünk meg a jogszabályalkotás folyamatával!

1) 1992. évi 38. sz. Államháztartási törvény:

A törvény nevesíti az államháztartás alrendszereit

a, A szűkebb értelemben vett **költségvetési jog**, a központi, és az önkormányzati költségvetési szabályanyagot tartalmazza

A két alrendszer költségvetése meghatározott időszakra érvényesek, Magyarországon naptári évre. Ezek egyben pénzügyi tervek is, és az egyes alrendszerek pénzügyi alapjai.

Az előirányzatokat és a tervezett teljesülését is külön törvények rögzítik. /Az elkülönített állami pénzalapok kezelőire is megállapít kötelezettségeket a jogszabály./

Az Államháztartási törvényben (Áht.) előírt pénzügyi centralizációs feladatokat a Magyar Államkincstár (Kincstár) látja el. A Kincstár feladata az alrendszerek költségvetésének végrehajtásával kapcsolatosak. Ezek:

1. pénzügyi lebonyolítás, 2. utólagos finanszírozás, 3. ügyvitel, 4. nyilvántartás, 5. információgyűjtés, 6. előirányzat fedezetvizsgálat, 7. alaki–formai ellenőrzések.

A költségvetés tervezésének és jóváhagyásának folyamata az alábbi táblázatban látható. Egy naptári év költségvetése három évet érint. A tervezés az előző év /bázis/ alapján történik, a végrehajtása az adott évben, a tervezetthez képest megvalósulása a harmadik év zárszámadásával zárul–

A központi költségvetés tervezése	A jóváhagyás folyamata	
Költségvetési Irányelv	Pénzügyminiszter → Kormány	ápr. 15. ill. jún. 30.
Törvényjavaslat tervezete	Pénzügyminiszter → Kormány	aug. 31. ill. okt. 15.
Törvényjavaslat	Kormány → Országgyűlés	szept. 30. ill. okt. 31.
Általános, majd részletes vita a 2 fordulóban (a bevételi és kiadási főösszeg, hiány, többlet)	Országgyűlés (Országgyűlés határozata)	nov. 30.
Zárószavazás	Országgyűlés	dec. 31.
Zárszámadási törvényjavaslat	Kormány → Országgyűlés	aug. 31.

2. ábra. A központi költségvetés tervezése

A pénzügyminiszter feladatai a parlament által elfogadott tervek szerint:

1. végrehajtja az államadóssággal kapcsolatos teendőket, 2. teljesíti az állami kezességvállalásokat, 3. az ügyletekkel kapcsolatos készpénzgazdálkodást is végez, valamint 4. kezeli a kincstári kör pénzeszközeit a Kincstári Egységes Számlán (KESZ) a kincstári kör utasításainak megfelelően, térítésmentesen.

Az alrendszerek egymás közti elszámolása a Kincstári Elszámolási Számlán- (KESZ - en) megy végbe, tényleges készpénzforgalom nélkül. A KESZ tehát úgy működik, mint egy folyószámlát vezető bank. Amikor két költségvetési szerv között elszámolási viszony jön létre, akkor nem készpénzmozgás útján valósul meg, hanem az intézmények kincstári számláján nő-, vagy csökken az előirányzat.

b, Az államháztartási jog alá tartozik:

- államadósságügy
- állami vagyongazdálkodás, és a
- speciális költségvetési, számviteli szabályozás.

(A társadalombiztosítást külön törvénnyel szabályozzák. Nem tartoznak az Áht. körébe azok az önálló költségvetés alapján gazdálkodó intézmények, amelyek költségvetési támogatásban részesülnek, és akik felett a központi szervek gyakorolnak felügyeletet. Ezeket is külön tv. szabályozza. Ezek a társadalmi szervezetek, egyházak és alapítványok)

2) Közbevételek joga:

- adójog
  - illetékjog
  - vámjog
  - jövedéki ellenőrzési jog
- Az állam létét, működési feltételeit biztosítják.

3) Monetáris irányítás pénzügyi joga:

A pénzügypolitika alkotmányos alapja: Alkotmány 19.§ "Az Országgyűlés meghatározza az ország társadalmi, gazdasági tervét, dönt a kormány gazdaságpolitikai programjáról".

Monetáris irányítás pénzügyi területei az alábbiak:

- MNB irányítási jogköre alá tartozó területek
- közvetlen és közvetett monetáris irányítás
- pénzrendszer és pénzforgalom, mint monetáris eszköz

A monetáris politika központjában a jegybank áll, amelynek a fő feladata az árstabilitás biztosítása.

- a) A *pénzügyminiszter* felel A politikai döntéshozók, és a kormány által megszabott feladatok végrehajtásáért

b) *Jegybanktanács*: az MNB legfőbb monetáris politikai irányító szerve. Tagjai: a MNB elnöke, alelnökei max. 5 fő, és az alelnökök+1 fő számú tag, akiket a miniszterelnök javaslatára – az MNB elnökkel egyetértésben– a köztársasági elnök nevez ki.

A jegybanktanács feladata: határoz az éves monetáris politika irányelveiről, az eszközök megváltozásáról és az árfolyam-politikával kapcsolatos álláspontjáról.

4) Devizajog:

A magyar, a külföldi és a nemzetközi pénzrendszerek kapcsolatát szabályozza. Fő területei:

- devizagazdálkodás
- árfolyam szabályozás.

5) A számviteli törvény:

- gazdasági-pénzügyi folyamatok
- vagyongazdálkodás regisztrálásához
- tervezés és ellenőrzéshez teremt Jogi eszközöket.

6) Nemzetközi pénzügyi jog:

Az előbb felsorolt öt részterület nemzetközi jogforrásokkal módosított területe. Elhatárolja a pénzügyi felségjogokat, és összekapcsolja azok pénzügyi jogát. Azonos rendszerű, mint a nemzetközi jog. Különálló területei:

- a nemzetközi organizációk pénzügyi joga
- az integrációk pénzügyi joga

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ismerkedjen meg az adott évi központi költségvetési törvénnyel!

Az előirányzatokat és a tervezet teljesülését is külön törvények rögzítik. (pl. 1996. CXXIV. tv. a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetéséről)

1. Keresse meg internet segítségével, vagy a CD jogtárban az aktuális költségvetési törvényt! Írja le a számát, jelölését a fenti példa alapján!

<hr/> <hr/>

Amint látja, az 1.§-ban szerepel a bevételi főösszeg, és a tervezett hiány.

2. Gyűjtse ki az aktuális éves adatokat!

a bevételi főösszeg: _____

a tervezett hiány: _____

A 4.§-ban az Országgyűlés felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy finanszírozza a hiányt, biztosítsa a KESZ folyamatos likviditását, a költségvetési adósságot és a Magyar Államkincstár követeléseit.

Ezután az államháztartás alrendszereinek költségvetés előirányzatai, a felhasználással kapcsolatos rendelkezések és a céltartalék előirányzatai következnek a törvényben.

Az alábbi táblázatban, havi bontásban láthatja a 2010. év első negyedév költségvetésének összevont adatait.

Kiadások	2010. jan.	2010. febr.	2010. márc.	2010. ápr.
EGYENLEGEK PÉNZFORGALMI SZEMLÉLETBEN				
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	38 770	-374 777	-272 021	-41 511
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	15 591	10 545	-3 185	16 362
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	-23 079	-17 638	15 910	-1 968
ebből: Nyugdíjbiztosítási Alap	6 753	-9 230	3 783	8 654
Egészségbiztosítási Alap	-29 832	-8 408	12 128	-10 622
TB ZÁRSZÁMADÁS PÉNZFORGALMA				
KÖZPONTI ALRENDSZER ÖSSZESEN	31 282	-381 870	-259 296	-27 117,3

3. Hasonlítsa össze az adott évi adatokkal! Hogyan változtak az alrendszerek adatai? Mire lehet következtetni a változásokból?

_____

_____

_____

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

3. 1. Feladat

Mit ért költségvetési jogon? Mely területek szabályozására vonatkozik az államháztartási jog?

---

3. 2. Feladat

Sorolja fel a pénzügyi jog területeit a pozitív jog szerinti csoportosítás alapján!

---

3. 3. Feladat

Jellemezze néhány gondolattal a Monetáris irányítás pénzügyi területeit!

MEGOLDÁSOK

3. 1. Feladat

A szűkebb értelemben vett költségvetési jog, a központi, és az önkormányzati költségvetési szabályanyagot tartalmazza

3. 2. Feladat

- 1) 1992. évi 38. sz. Államháztartási törvény: költségvetési jog, és az államháztartási jog
- 2) Közbevételek joga: adójog, illetékjog, vámjog, jövedéki ellenőrzési jog
- 3) Monetáris irányítás pénzügyi joga:
- 4) Devizajog: devizagazdálkodás, árfolyam szabályozás.
- 5) A számviteli törvény: gazdasági-pénzügyi folyamatok, vagyongazdálkodás regisztrálásához, tervezés és ellenőrzéshez teremt jogi eszközöket.
- 6) Nemzetközi pénzügyi jog

3. 3. Feladat

- MNB irányítási jogköre alá tartozó területek
- közvetlen és közvetett monetáris irányítás
- pénzrendszer és pénzforgalom, mint monetáris eszköz

A PÉNZÜGYI JOGI NORMA ÉS A PÉNZÜGYI JOGVISZONY

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

A jogforrások olvasása, megértése nem egyszerű feladat. Ahhoz, hogy a jogszabályokat napi munkájában alkalmazni tudja, hogy átlássa a tartalmukat, ismernie kell a szerkezetüket.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Pénzügyi jogi norma: az állami funkciók érvényesítéséhez szükséges pénzügyi magatartást ír elő a természetes és jogi személyek számára.

Szerkezete: 1. hipotézis 2. diszpozíció 3. szankció

Zárt norma, amelyben minden elem elhatárolható, többnyire a közbeveteli jognál találunk ilyet. Az Áht jogban és a monetáris irányításnál a hipotézis és a diszpozíció általában összefonódik, szankcióként pedig más jogágak által leírt szankciókat kell alkalmazni. – pl. polgári jog

Normák csoportosítása:

1) Céljai szerint:

az államgazdaság működése (szűkebb értelemben)

vagyoni viszonyokhoz rendel kötelező pénzügyi magatartást, rendszerezi az államgazdaság szerveinek pénzügyi működését

A normák társadalmi célok szerint:

- 1. *közbeveteli normák:* bevételek szerzése az állami funkciók ellátásához
- 2. *Áht.-i normák:* pénzügyi fedezet biztosítása a szervezet érdekében
- 3. *monetáris irányítás:* Áht-n kívüli gazdálkodási szférára hatás a nemzetgazdaság érdekében
- 4. *devizajogi normák:* a külföldi és nemzetközi szféra – elsősorban azok monetáris jogintézményeivel – történő kapcsolatfelvétel
- 5. *számviteli normák:* szervezeti–pénzügytechnikai feltételek rendezése

2) Hatályuk szerint:

- területi norma, pl. önkormányzati rendeletben megállapított helyi adó mérték
- periodikus norma pl. zárszámadási tv., költségvetési tv., megalkotása minden évben egyszer kötelező

3) Az előírt magatartás szerint:

- 1. Kogens, pl. adójogi norma
- 2. Diszpozitív norma (ritka) pl. illetékjogban a közös tulajdon megszerzői megegyezhetnek abban, hogy melyikük fizesse az illetéket, ha nem döntenek, az illeték tv. Az irányadó. /A fizető személye közömbös az Áht szempontjából, csak a befizetés kötelező/
- 3. Tiltó normák pl. központi költségvetésből finanszírozott alap nem hozható létre
- 4. Megengedő diszpozíciójú norma pl. a magánszemély adóalany megválaszthatja, hogy tevékenysége után Sza-t vagy Eva-t fizet

A pénzügypolitika alkotmányos alapja:

Alk. 19.§ Az Országgyűlés meghatározza az ország társadalmi, gazdasági tervét, dönt a kormány gazdaságpolitikai programjáról.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Éljék bele magukat a jogszabályalkotók szerepébe! Alkossanak 3–4 fős csoportokat.

Önök lakóhelyük képviselőtestületének tagjai. Az önkormányzat a településük központjában lebontott több lakóházat, amelyek önkormányzati tulajdonban voltak. Így nagyobb szabad terület jött létre, melyet hasznosítaniuk kell.

1. Keressenek alternatívákat a telek hasznosításra! Vitassák meg, hogy mely alternatíva szolgálja leginkább a közt! Döntsenek, és érvekkel támasszák alá, miért az adott alternatívát fogadták el!

---

2. A kisgyermekes anyák és a pihenni vágyó nyugdíjasok csoportja kerekedett felül.

Olyan parkot hoznak létre, amelyben árnyas fákkal övezett sétányokat, padokat alakítanak ki a terület egyik felében, a másik felében játszótér. A következő probléma, hogy a park közvetlen szomszédságában kisebb boltok sorakoznak. A boltok árukészletét fel kell tölteni, a szemetet el kell hordani. Ezt a parkon keresztül megépülő aszfaltos úttal tudják biztosítani.

Alkossanak olyan rendeletet, amelyben a park és a játszótér, valamint a közút használatát szabályozzák úgy, hogy mindhárom csoport érdekét figyelembe veszik!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**4. 1. Feladat**

Pénzügyi jogi normák fogalma, csoportosítása

---

4. 2. Feladat

Milyen a pénzügyi jogi norma szerkezete?

---

4. 3. Feladat

Jellemezze a pénzügyi jogi normákat és csoportosítsa a magatartásformák szerint!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

4. 1. Feladat

Pénzügyi jogi norma: az állami funkciók érvényesítéséhez szükséges pénzügyi magatartást ír elő a természetes és jogi személyek számára.

4. 2. Feladat

Közbevételi normák, Áht.-i normák, monetáris irányítás normái, devizajogi normák, számviteli normák

4. 3. Feladat

- Kogens, pl. adójogi norma
- Diszpozitív norma (ritka) pl. illetékjogban
- Tiltó normák pl. központi költségvetésből finanszírozott alap nem hozható létre
- Megengedő diszpozíciójú norma pl. az adóalany megválaszthatja, hogy tevékenysége után Sza-t vagy Eva-t fizet

A számviteli törvény célját, felépítését, normarendszerét a számviteli ismeretek tantárgy keretein belül megtanulta, ezért erre nem térünk most ki.

AZ ADÓJOG ELMÉLETE

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Pénzügyi szakemberként az adóügyi joggal találkozik leginkább. Az adójogszabályok változnak legtöbbször. Ismernie kell az adózással kapcsolatos jogi fogalmak tartalmát.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Adójog *Az anyagi és eljárási szabályok összessége.*

Az eljárási szabályokat kódex-szerűen az Adózás rendjéről szóló tv. (Art.) tartalmazza (kis kódexnek is hívják). Az anyagi jog felosztott, ahány adónem, annyi törvény szól róla. (Személyi jövedelemadó, társasági adó...)

Az Alkotmány megfogalmazza a közterhekhez való hozzájárulás kötelezettségét.

Az adózás alkotmányos elvei

- Az adózás általános: mindenkit egyformán terhel, lehetőleg zárják ki a mellékadókat
- Egyenlőség: diszkrimináció tilalma
- Arányosság: jövedelmi és vagyoni viszonyokat kell figyelembe venni
- Progresszió alkalmazása és létminimum adómentessége

Az adózás anyagi jogi elvei alapján jogi és közgazdasági szempontokat egyaránt figyelembe kell venni.

Eljárási elvek:

- törvényesség, legalitás elve: csak a törvény szerint kell eljárni
- mérlegelés elve: az adóhatóság joga és kötelezettsége
- méltányosság elve
- adózó tájékoztatása

Az adóügyi tényállás

Jogszabály létrehozza az adóügyi jogviszonyt. Az adó tárgya az a tényállás, jogi helyzet, amely alapján az állam adót követel. A tényállás maga az ügylet. Amíg nem jön létre az adásvétel, addig nincs adófizetési kötelezettség. Az adószabály mögött van egy másodlagos, rejtett cél. Deklarált vagy rejtett magatartási szabályok vannak az adójogban. Pl. Földadó tárgya: a föld megművelése vagy annak lehetősége.

Adójoggal összefüggő fogalmak általánosságban

Az adó meghatározása az Art 3.§ szerint: " E tv hatálya kiterjed: az adóval, az illetékekkel összefüggő

- *a, központi költségvetés*
- *b, elkülönített állami pénzalap / pl: Útalap/*
- *c, önkormányzat javára teljesítendő, törvényen alapuló kötelező befizetésre*

az adó

- alanya: aki adófizetésre kötelezett
- alapja: az adótárgy, pl. a jövedelem, az építmény
- mértéke: az adóalap egységére számolják az adó mértékét
- mentesség: törvényben rögzített esetekben nem kell adót fizetni
- kedvezmény: törvényben rögzített esetekben csökkenthető a fizetendő adó

Az adójogi norma hatálya

Területi: országos, illetve önkormányzati hatály.

Személyi. A jogszabály megjelöli a speciális alanyt

Időbeli hatály: Időbeli hatály két formája:

- már benne van a jogszabályban, de csak adott idő múlva lép hatályba
- benne van a jogszabályban, és az adott idő elteltével, vagy másik jogszabállyal hatályát veszti.

Adóztatás alapelvei, elméletei

- ekvivalencia elv: az adózó által az államnak nyújtott, valamint az állam által az adózónak adott juttatás egyensúlyban van
- áldozatelmélet: minden az államé (szocialista filozófia)
- teljesítmény elv: a teljesítést pénzügyi értelemben, vagyoni és jövedelmi súly szerint kell figyelembe venni.
- horizontális igazságosság: azonos jövedelműek azonos mértékű adót fizessenek
- vertikális igazságosság: jövedelemarányos adóztatás

- haszon elv: a két fél (állam és adózó) hasznát kell figyelembe venni
- fejadó elv: a személyi létet adóztatják (pl. Dél-Afrikai Köztársaságban a négeknek fejadót kellett fizetni, ezzel kényszerítették őket munkára – azért dolgoztak, hogy legalább a fejadót ki tudják fizetni. Margaret Thatcher vezette be a pol-tax nevű adót, melyet 18 éves kor felett mindenkinek fizetnie kellett.)

Az adó az állam által egyoldalúan megállapított, kényszer útján behajtható, közvetlen ellenszolgáltatás nélküli állami bevétel.

Az adónak van egy materiális fogalma: az állam valakitől követel valamit közhatalmi erejénél fogva és azt, méltányos érdekeket figyelembe véve behajtja. Az adó materiális jogviszony az állam és az alávettett között.

A költségvetési és adóviszonyok összefüggései: Art.-ban (Adózás rendjéről szóló tv.) és Áht-ban le van írva, hogy mely bevétel mely szférába irányul. A két törvényben rögzítik, hogy a kettő között mi a kapcsolat, és mi az elhatárolás

Adórendszer egy államban egy adott időpontban meglévő adónemek összessége

Az adók csoportosítása

Adóbevételek felhasználása szerint: Áht. tv 11.§ “ A fizetési kötelezettséget előíró szabály rendelkezik arról, hogy a bevétel az Államháztartás mely alrendszere, szervezete javára számolható el, illetve mely alrendszert, továbbá a tv erre vonatkozó rendelkezése alapján mely Államháztartáson kívüli szervezetet illeti meg. “

az adók típusai szerint: *központi adók és helyi adók*

az adóterhét viselője szerint: *egyenes adók* (direkt adók: akit a jogszabály megjelöl, az fizeti, ezt nem lehet áthárítani), *és közvetett adó* (általában az árak magukba foglalják ezeket, és így áthárulnak a fogyasztóra,

Adó mértéke szerint:

- *adókulcs*
- *adótétel*
- *proporcionális arányos*
- *progresszív adózás*

Az adó megállapításának módja szerint

- a, önadózás
- b, kivetés, kiszabás, egyszerűsített adó-megállapítás
- c, adólevonás
- d, adóbeszedés

Adófizetés módja szerint

- a, pénzben
- b, bélyegben
- c, természetben pl: bányajáradék
- d, bélyeges úrlappal

Adófizetés időtartama szerint: *Rendes, rendkívüli*Rendszeressége szerint:

- *eseti* pl. ingatlanértékesítésből származó bevétel csak meghatározott tényállások beállása esetén jelent adófizetési kötelezettséget az Szja szerint
- *rendszeres* ÁFA, Társasági adó/ jövedéki adó

Ár-adók: nem lehet az árból kivenni pl. ÁFA,

Adófizetők szerint: kizárólagosan megjelölt adófizetők

- nyugdíjjárulék (munkavállaló)
- nyugdíjbiztosítási járulék (munkáltató)
- Szja (természetes személy)

Az adó megállapítás módja szerint:

- adózó állapítja meg bevallással
- hatóság állapítja meg

Alapadó – pótdadó kategória: a pótdadó alapja egy előző adó /már kimenőben van, pl. különadó/

Kiadási adó: a luxust, a költségek adóztatják meg (pl. Thatcher tanácsadója vezette be)

3. ábra. Adóbevallási határidők

Rendes–rendkívüli adók

- Rendes adó a rendszerben mindig van, a rendkívüli adók, bizonyos politikai fordulathoz kötődnek /pl.2010-ben bevezetett bankadó/

Rendszerezük az adójog jogforrásait hierarchiájukban! Arról már biztosan hallott, hogy egy alacsonyabb jogszabály nem lehet ellentétes egy magasabbal.

AZ ADÓJOG JOGFORRÁSAI

Alkotmány: 8.(2)§: alapvető jogokra és kötelezettségekre törvény állapíthat meg szabályokat
70/1.§: jövedelmi és vagyoni viszonyokkal arányos teherviselés állampolgári kötelesség.
Alacsonyabb rendű jogforrás nem állapíthatja meg az adózók körét, vagy az adókulcsokat sem.

Államháztartási törvény az alkotmányos követeléseknek megfelelően tartalmazza a részletes szabályokat. Fizetési kötelezettségek fajtáit, mértékét, kedvezményeket, mentességet, előlegfizetési kötelezettséget az Áht. szerint csak törvényben, vagy a tv felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet megállapítani.

A **kormány hatáskörébe** tartoznak: díj, bírság, nemzetközi szerződésben nem rögzített vámtételek (ez miniszteri hatáskör), nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatos, kihirdetett, a behozatalnál alkalmazott piacvédelmi intézkedések, dömpingellenes és értékkiegyeplítő vámok mértéke.

Az Alkotmány. 44/A §: a helyi **önkormányzatok** adójog-alkotási joga az önkormányzatok alapjoga. A helyi képviselő testület meghatározhatja a helyi adók fajtáját, mértékét, de nem lehet ellentétes a törvényekkel (Tehát csak a tv. által meghatározott körben, értékhatárok között és módon élhetnek jogukkal az önkormányzatok).

Helyi önkormányzat adó rendeleteinek típusai

- a, vagyoni típusú
- b, kommunális adókat
- c, helyi iparüzési adót

vezethet be, a már bevezetett adót hatályon kívül helyezheti, módosíthatja, meghatározhatja az adó bevezetésének időpontját, időtartamát, az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, adóalanyok teherviselő képességéhez és gazdálkodásához alakíthatja. A tv-i adómentességek mellett további mentességet és kedvezményeket állapíthat meg, a tv keretei között megállapíthatja a helyi adózás részletes szabályait.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Elemzési,- rendszerezési feladatok

1. 2 -3 fős csoportokban tekintsék át az alkotmányból eredő elvek érvényesülését az anyagi jogszabályok közül az Szja, a társasági adó, az áfa és a helyi adók tekintetében, majd ellenőrizsék le tanáruk segítségével!

---

2. Keressenek példákat a fenti jogszabályokban az adóztatás alapelveinek érvényesülésére, majd ellenőrizték le tanáruk segítségével!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**5. 1. Feladat**

Az adó fogalma, csoportosítása az adó megállapításának módja szerint!

---

5. 2. Feladat

Sorolja fel az adóztatás alkotmányos alapelveit!

---

5. 3. Feladat

Írja le az adó alanya, alapja és az adókedvezmény fogalmakat!

---

5. 4. Feladat

Sorolja fel a helyi önkormányzat adó rendeleteinek típusait!

MUNKKANYAG

MEGOLDÁSOK

5. 1. Feladat

Az adó az állam által egyoldalúan megállapított, kényszer útján behajtható, közvetlen ellenszolgáltatás nélküli állami bevétel.

Önadózás, kivetés, kiszabás, egyszerűsített adó–megállapítás, adólevonás, adóbeszedés

5. 2. Feladat

Az adózás általános: mindenkit egyformán terhel, lehetőleg zárják ki a mellékadókat. Egyenlőség: diszkrimináció tilalma. Arányosság: jövedelmi és vagyoni viszonyokat kell figyelembe venni. Progresszió alkalmazása és létminimum adómentessége.

5. 3. Feladat

Az adó alanya: aki adófizetésre kötelezett

Az adó alapja: az adótárgy, pl. a jövedelem, az építmény

Az adókedvezmény: törvényben rögzített esetekben csökkenthető a fizetendő adó

5. 4. Feladat

Vagyoni típusú adókat, kommunális adókat, helyi iparűzési adót

FELHASZNÁLT IRODALOM

Pénzügyi jog tankönyv

Osiris Kiadó 2007.

Pénzügyi jog II. tankönyv

Osiris Kiadó 2007.

Az Európai Unió joga 2006. évi

Komplex Kiadó 2005.

Kovács Árpád: Közpénzügyek

ELTE Eötvös Kiadó Kft. 2010.

A(z) 1997-06 modul 007-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 343 01 0010 55 01	Banki szakügyintéző
55 343 01 0010 55 02	Értékpapíripiaci szakügyintéző
55 343 01 0010 55 03	Gazdálkodási menedzserasszisztens
55 343 01 0010 55 04	Pénzügyi szakügyintéző
55 343 01 0010 55 05	Projektmenedzser-asszisztens
55 343 01 0010 55 06	Számviteli szakügyintéző
55 344 01 0010 55 01	Adóigazgatási szakügyintéző
55 344 01 0010 55 02	Költségvetés-gazdálkodási szakügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

10 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató